

13. STATUL ȘI ECONOMIA

13.1. Statul și implicarea lui în economie

13.2. Politica economică a statului

- **13.2.1. Politica monetară și de credit**
- **13.2.2. Politica bugetară (a veniturilor și cheltuielilor publice)**
- **13.2.3. Politica fiscală**

STATUL ȘI ECONOMIA

→ *statul trebuie să aibă atât drepturi, cât și obligații și responsabilități. Din acest punct de vedere există o serie de concepții, unele diametral opuse:*

economia constituie terenul de acțiune al statului;

statul reprezintă “osatura” economiei;

prezența statului în economie nu este necesară;

fără stat, economia se prăbușește.

STATUL ȘI ECONOMIA

- ***alegerea între libertatea deplină în economia de piață, laissez-faire, socialism sau controlul total exercitat de stat.***

STATUL ȘI ECONOMIA

Implicarea statului în economie se realizează pe mai multe căi:

- ***elaborarea + adoptarea de politici economice și de programe corespunzătoare unei țări, pe termen scurt, mediu și lung;***
- ***medierea în scopul apărării intereselor societății;***
- ***participarea efectivă (ca operator, proprietar, întreprinzător, manager) la împărțirea venitului și la redistribuirea lui;***
- ***concentrarea rolului administrației de stat;***
- ***achiziția de bunuri necesare sectorului public.***

STATUL ȘI ECONOMIA

- **Principalele instrumente (pârghii) prin care statul acționează pe piață sunt:**
- **reglementările legislative;**
- **regimul proprietății,**
- **bugetul de stat (prin relația venituri – cheltuieli publice)**
- **sistemul fiscal.**
  - **În esență, statul își fundamentează acțiunile pe câteva considerente: fixează regulile jocului în economie, intervine direct și indirect în economice, coordonează finanțele țării și o bună parte a investițiilor realizate, asigură redistribuirea venitului național și monitorizează creșterea economică.**

STATUL ȘI ECONOMIA

- ***BUNURILE PUBLICE***
- ***două caracteristici:***
  - ***nonrivalitatea [furnizarea lor le face să fie în același timp disponibile pentru mai mulți consumatori]***
  - ***nonexclusivitatea [practic, este imposibil să fie restrâns consumul lor doar la cei care le plătesc].***
- ***Firmele private nu produc / comercializează bunuri publice***

STATUL ȘI ECONOMIA

- **Externalitățile = efecte ale acțiunilor manifestate pe piață = interacțiuni între agenții economici, neluate în considerare de piață**
- **derivă din activitatea altui agent decât cel care o suportă sau care este influențat de ea; nu sunt înregistrate de piață în mod direct și, deci, nu intervin în formarea prețului și nu influențează echilibrul concurențial al pieței**
  - **Externalitățile negative generează costuri externe (exemple: poluarea, fumul, deșeurile deversate de firme, nocive pentru alți producători sau pentru gospodăriile care sunt nevoite să le suporte)**
  - **Externalitățile pozitive generează venituri externe (exemplu: dacă o firmă își califică angajații, iar ei se angajează după un timp la o altă companie, aceasta din urmă profită, deoarece nu plătește pentru pregătire)**

STATUL ȘI ECONOMIA

Politica economică reprezintă:

- ***pe de o parte, suma principiilor, reglementărilor și normelor interne și externe pe care se axează viața economică a unui stat, într-o anumită perioadă de timp;***
- ***pe de altă parte, mijloacele și metodele utilizate pentru desfășurarea întregii activități economice a țării, în orizontul de timp precizat.***

Planificarea = acțiunea de fundamentare și de fixare la scară națională – pe baza mai multor date și analize – a scopurilor prevăzute de politica economică

STATUL ȘI ECONOMIA

planificarea

- *la nivel macroeconomic, obiectivul planificării = găsirea modalităților de reglare a economiei naționale;*
- *la nivel microeconomic, scopul ei = strategia firmei.*
  - *politici de creștere economică și de dezvoltare;*
  - *politici împotriva dezechilibrelor macroeconomice;*
  - *politici sociale;*
  - *politici de ocupare;*
  - *politici de preț;*
  - *politici industriale, comerciale, agricole*

STATUL ȘI ECONOMIA

- ***POLITICA MONETARĂ ȘI DE CREDIT***
- ***ansamblul măsurilor, mijloacelor, instrumentelor și operațiilor prin care statul și autoritățile monetare (Banca Națională și Trezoreria) acționează în vederea bunei coordonări atât a activităților de emisiune, circulație și retragere a banilor de pe piață***
- ***pârghii ale politicii monetare și de credit:***
  - *masa (oferta) monetară,*
  - *mecanismul (re)scontului (al taxei scontului și rescontului),*
  - *rata dobânzii,*
  - *creditul,*
  - *rezerva obligatorie a băncilor,*
  - *rata de refinanțare bancară,*
  - *operațiunile de open market*, agregatele monetare*

STATUL ȘI ECONOMIA

- ***POLITICA BUGETARĂ (A VENITURILOR ȘI CHELTUIELILOR PUBLICE)***
- ***Bugetul de stat = principalul instrument folosit de politica bugetară, pe baza previziunilor privind activitatea economică și a evoluției veniturilor și cheltuielilor necesare activității publice***

Bugetul de stat

- **Principiul unității** admite că atât veniturile, cât și cheltuielile aferente sunt incluse într-un document unic.
- **Principiul universalității** referă la faptul că în “*balanța*” bugetară intră sume totale (deci că nu există venituri sau cheltuieli înregistrate în afara bugetului).
- **Principiul anualității** are în vizor elaborarea și aprobarea anuală a bugetului.
- **Principiul echilibrului** obligă veniturile publice să acopere integral cheltuielile publice.
- **Principiul neafectării veniturilor** nu indică alocarea unui venit pentru finanțarea unei anumite cheltuieli (recomandându-se acoperirea cheltuielilor în general).
- **Principiul specializării** arată necesitatea aprobării concrete a surselor veniturilor publice și a categoriilor distincte de cheltuieli.
- **Principiul publicității** presupune aducerea la cunoștința agenților economici și populației, a bugetului întocmit.

Bugetul de stat

- **venituri cuprinse într-un buget de stat sunt:**
  - ***impozitele (pe venituri: personale, industriale, agricole, comerciale, bancare; pe profit; pe consum; pe avere; pe circulația mărfurilor ș.a.),***
  - ***cotizațiile (mai ales cele pentru asigurări sociale),***
  - ***taxele,***
  - ***veniturile provenite de la întreprinderile cu capital de stat***

Bugetul de stat

- ***Principalele categorii de cheltuieli din bugetul de stat:***
- ***întreținerea și funcționarea administrației și aparatului public (la nivel central și local);***
- ***apărarea națională;***
- ***învățământul;***
- ***cultura;***
- ***ocrotirea sănătății;***
- ***asigurările și asistența socială;***
- ***urbanismul;***
- ***activitățile sociale***

Bugetul de stat

Execuția bugetară poate fi de trei tipuri:

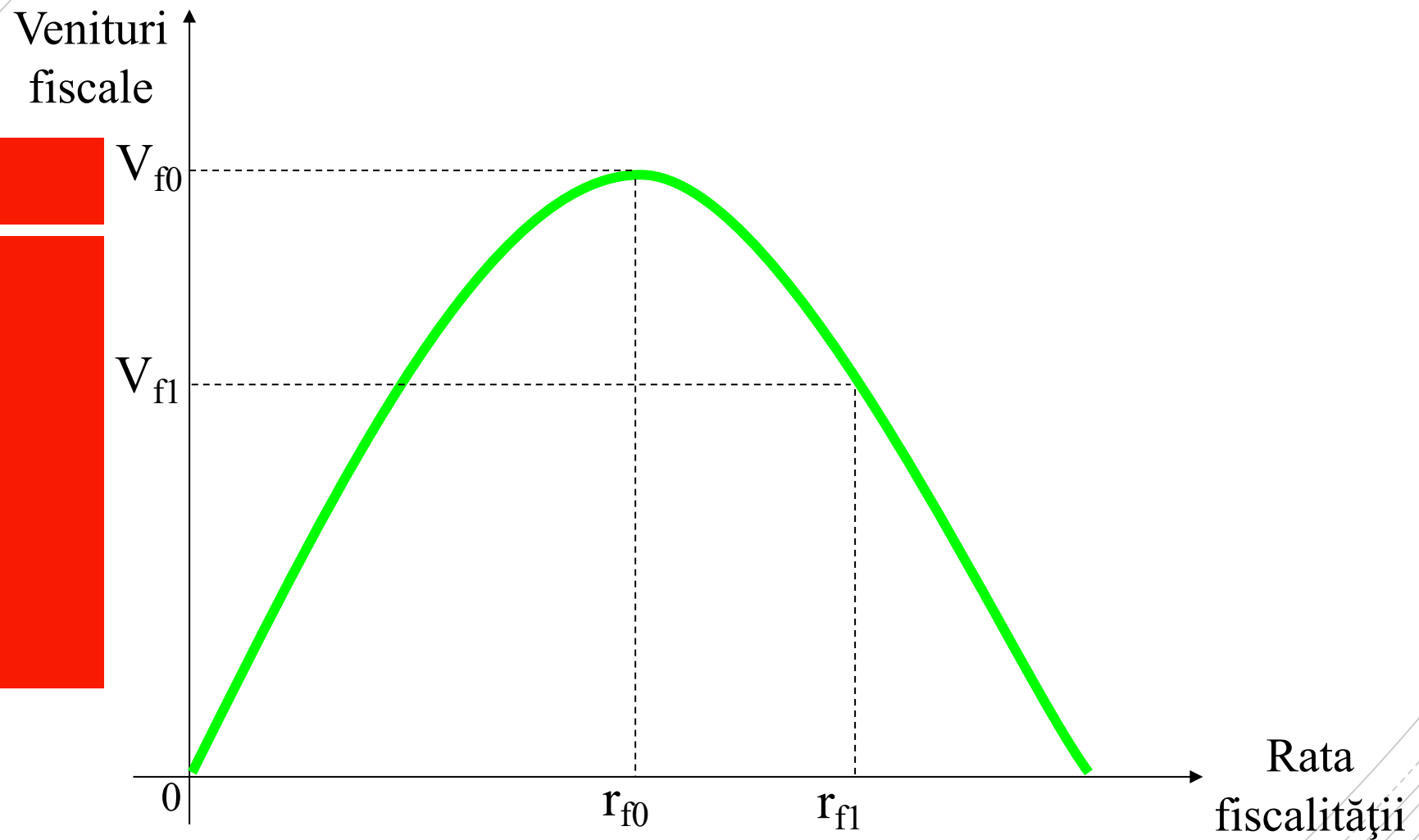
- ***echilibrată (când nivelul programat / înregistrat al cheltuielilor egalizează quantumul veniturilor prevăzute / realizate);***
- ***excedentară (când nivelul programat / înregistrat al cheltuielilor este mai mic decât quantumul veniturilor prevăzute / realizate);***
- ***deficitară (când nivelul programat / înregistrat al cheltuielilor depășește quantumul veniturilor prevăzute / realizate).***

Bugetul de stat

- **Cauze ale deficitului bugetar:**
  - ***reducerea ritmului de activitate și a producției,***
  - ***majorarea nivelului prețurilor,***
  - ***ritmul prea rapid / înalt al investițiilor publice, modernizările efectuate în sectorul administrativ central și local,***
  - ***creșterea achizițiilor de stat,***
  - ***sporirea numărului de angajați din sectorul public,***
  - ***perfecționarea sistemului de învățământ,***
  - ***suplimentarea dotărilor pentru armată, comunicații ș.a***

Curba Laffer

POLITICA FISCALĂ

- **Impozitele = prelevări din partea societății, reprezentând cote-părți / sume din venitul național sau din veniturile primare ale operatorilor economici. Ele se percep în mod direct, nemijlocit și fără contraprestații, în vederea îndeplinirii funcțiilor statului.**
- **Taxele = sume încasate de la persoane fizice și juridice, pentru serviciile de care acestea beneficiază în mod nemijlocit din partea instituțiilor publice (de exemplu: taxe judecătorești, de notariat ș.a.). Ele se pot încasa în numerar sau prin aplicarea de timbru.**

POLITICA FISCALĂ

- ***În fazele de recesiune economică, statul trebuie să acționeze cu precădere în direcția reducerii gradului de impozitare / taxare, în scopul încurajării atât a consumului, cât și a investițiilor.***
- ***În schimb, în etapele de boom, fiscalitatea se majorează, pentru a încetini ritmul cererii de consum și al investițiilor private (creând teren pentru încasări suplimentare la bugetul statului – utilizabile în vederea acoperirii deficitelor înregistrate în perioadele de recesiune).***

POLITICA FISCALĂ

impozite directe (stabilite conform datelor deținute de organele fiscale); pot fi reale (obiective) și se aplică asupra obiectelor materiale – sau personale (subiective) și se fixează asupra fiecărui plătitor (EX.: impozitul pe venitul personal / pe avere / pe profit).

impozite indirecte (EX.: cele asupra produselor fabricate în mod curent). Ele sunt incluse în prețurile mărfurilor și în tarifele serviciilor. Cumpărătorii le achită, la rândul lor, statului – și de aceea se mai numesc impozite pe consum (EX: TVA, accizele, taxa ad valorem [procent din valoarea tranzacțiilor]).